

SZ7BP_JKvP Zásady psaní bakalářských a diplomových prací

Hana Žižková

`h.zizkova@email.cz`

Kompozice, koherence, koheze, části textu

„Je nudné bavit se s člověkem, který toho
víc napsal než přečetl.“

Samuel Johnson

Součásti textu (osnova)

- Uvedení do širší problematiky
- Shrnutí současného stavu
- (motivace)
- Formulace cíle práce
- Způsob řešení, metodologie
- Závěry plynoucí z práce, perspektiva

Vlastní text

- Rozčlenit text do 4 až 6 kapitol
- Začít psát od toho, co je pro vás nejjednodušší
- Důležité jsou úvod a závěr (nejčtenější části)
- Úvod se píše jako poslední

Terminologie

- **Kompozice** = uspořádání textu
- **Koheze** = soudržnost – propojení textu
- **Koherence** = spojitost – členění a logická návaznost textu

Kompozice

Kompozice = uspořádání textu

- Skládání, uspořádání prvků v celek
- Uspořádání jednotlivých složek textu
- Výstavba textu, vztah mezi částmi a celkem
- Časová osa průběhu i vnímání celku

Horizontální a vertikální členění textu

Horizontální členění

- Vnější **lineární** členění
  - Začátek (uvádí téma do kontextu)
  - Střed část (informační jádro)
  - Závěr (shrnutí)
- Titul, kapitoly, podkapitoly, odstavce, věty

Vertikální členění

- Vnitřní **nelineární** členění
- Hierarchie informací: podstatné ⇒ doplňující
- Prostředky umožňující orientaci (typ písma, mezititulky, obsah, rejstřík, tabulky, grafy)

Kompoziční postupy

- Problém – řešení
- Situace – možnosti – návrhy
- Tvrzení – nesoulad – krize – hledání nového řešení
- Situace – metody – výsledky – diskuze

Věta, odstavec, kapitola, celek

- Každý útvar je homogenní na své úrovni
- Každý útvar má svou významovou strukturu
- Odstavec je základní jednotkou odborného textu
- Nový odstavec = nová myšlenka

Koheze

- Koheze = gramatické a lexikální prostředky, které vzájemně propojují jednu část textu se druhou
- Synonyma, zájmena, shoda (ona četla, *soubory byli)
- Navazování odstavců podobně jako navazování vět (Na počátku; Posléze; Na závěr)

Koheze

- kohézní text: výrazově spojitý, stylově jednotný
- shoduje se osoba, číslo
- shoduje se mluvnický čas
- **Časté chyby**: teoretická část X praktická část

Koherence

- **Koherence** = spojitost, návaznost, myšlenkovost
- **Prostředky koherence:**
  - Lexikální
  - Tématicko-rématická posloupnost
  - Gramatické

Nekoherentní text

- je vnitřně **sporný** tedy nějaké tvrzení je v jiné části popíráno,
- umožňuje **více výkladů**
- předpokládá u příjemce **fakta**, která příjemci **nejsou známa** (např. v pohádce pro děti jsou používána cizí slova)
- text **neobsahuje** dostatečné vnitřní **odkazy** a odkazy k vnějšímu světu

Koherence

- Text je koherentní, pokud je jasně členěný a logicky plyne, pokud na sebe věty, myšlenky a detaily jasně navazují a čtenář může text bez problémů sledovat.
- Prostředky koherence: opakování klíčových slov, spojky

Koheze

- Gramatické a lexikální prostředky, které vzájemně propojují jednu část textu se druhou.
- Prostředky koheze: synonyma, zájmena, slovesné časy, výrazy pro časové odkazování

Koherence – obsahově-logické vztahy

- **příčina/důvod**: protože; poněvadž; kvůli tomu, že; vzhledem k tomu, že; z toho důvodu; vlivem; působením; následkem; díky; zásluhou; vinou
- **podmínka**: jestli(že); je-li; kdyby; když; pokud; za předpokladu, že; v případě, že; za podmínky, že
- **přípustka**: přestože; třebaže; ačkoli; v rozporu s tím, že; navzdory tomu, že; přes pochybnosti; proti očekávání
- **účel**: aby; z toho důvodu; za účelem; s cílem; pro dosažení tohoto cíle je zapotřebí
- **časové vztahy**: předčasnost (zpočátku, nejdříve, v první řadě), současnost (mezitímco, zatímco, během, současně), následnost (následně, nakonec, potom, poté)

(Hlaváčková, 2011)

Míra jistoty – hedging

oslabování platnosti výpovědi, rozhodování o vlastních postojích

- **slovesa**: dokázat, potvrdit, vyvrátit, být si jist, předpokládat, napovídat, zdát se, věřit, pochybovat
- **modální slovesa**: může, mohlo by, musí, je
- **příslovce**: snad, pravděpodobně, patrně, možná, zřejmě, vždy, často, většinou, někdy
- **podstatná jména**: jistota, pravděpodobnost, možnost
- **přídavná jména**: zřejmý, jistý, prokázaný, možný, pravděpodobný, údajný

(Čmejrková a kol., 1999)

Míra jistoty

- **nepřehánět**: bylo by možné, spíše (pravděpodobně) se zdá
- **největší jistotu máme sami o sobě**: popíšu, dokážu, navrhuji, vyvracím
- **špatné příklady**:

V závěru se pokusím uvést některé příklady...
Nakonec bych snad uvedl...

(Nevěřilová, 2011)

Příště:

Odborný styl

Děkuji Vám za pozornost a těším se na další přednášku